

Eneret til Anlægget; thi hvis en Anden skulde komme og anlægge et andet Spor ved Siden af, vilde han, forudsat at der var Plads, ikke blive ubeløstet derfra. Men uden Eneret til Benyttelse kan det ikke antages, at Nogen vil anvende en saa betydelig Capital, som dertil udfordres. Med Hensyn til den Concession, der foreligger — jeg tør ikke personlig indstaae for, at den vil komme til Udførelse, men jeg vilde ikke være fremkommen med Lovforslaget, hvis jeg ikke havde haft nogen Formodning derom — er Tiden, inden hvilken Bevistet skal præsteres, sat til 1 Aar. Naar man har givet Bevilling, bør man naturligviis ikke, fordi Vedkommende ikke strax kan begynde, træde hindrende veien med Hensyn til Fristen; jeg troer forøvrigt, at en Frist af eet Aar er meget ringe. Eneretten er i Lovforslaget foreslaaet at skulle gives i et Tidsrum af indtil 20 Aar, og det forekommer mig at være det mindste Minimum, som Vedkommende maatte kunne gaae ind paa. I Frankrig, hvor slige Concessioner meddeles i Hundredeviis, er Fristen sat til 60 Aar. Det andet Punkt har jeg kun taget med for at give Anledning til at bringe det under Overveelse her. Med Hensyn dertil vil Regjeringen ikke finde sig berettiget til at give Bevilling til Eneret uden den lovgivende Magts Samtykke. Her ere de Capitaler, som udfordres, ikke af en saadan Størrelse, som Tilfældet er ved Sporveie, og det vil ogsaa sees, at Forskjellen er stor, idet Maximum her er sat ikke alene til 10 Aar, men sat aldeles facultativt. Det kan maaffee være en fordeelagtig Entreprise, som muligviis kan betale sig ogsaa uden Eneret, og i saa Tilfælde har jeg ingen Tvivl om, at Regjeringen kan give Tilladelsen. Grunden, hvorfor jeg navnlig ønskede at bringe Spørgsmaalet for Rigsdagen, var den, at jeg altid ønsker at være i fuldkommen Overensstemmelse med den lovgivende Magt, og det jo var meget let at forudsæe, at der ved første Diefast vilde reise sig endel Betænklichkeiten derimod. Jeg skal ikke nægte, at efter det Kjendskab, jeg har til denne Sag, som alene hidrører fra, hvad jeg har læst derom i Aviserne, har jeg hidtil selv havt nogen Tvivl om, hvorvidt den er praktisk; imidlertid synes det efter de Forsøg, der ere gjorte i England, hvor

Ministeriet har laabet Forholdene undersøge — den derom afgivne Beretning vil naturligviis staae til det eventuelle Udvalgs Afbenyttelse — som om de Vanskeligheder, der i lang Tid have tilbageholdt Virkeliggjørelsen af Projectet, hvorved man vilde opnaae nogle af de Fordele, der ere forbundne med Jernbaner, uden at anlægge hele det kostbare Apparat, i en ikke ringe Grad ere blevne overvundne, og navnlig er der en Parlementsakt fra forrige Aar — som ogsaa skal blive meddeelt det eventuelle Udvalg — som tillader saadanne Anlæg og kun foreskriver de almindelige Bestemmelser, som i saa Henseende kunne ansees fornødne. Jeg maa ialtsald haabe, at man ikke vil bortvise Sagen, blot fordi det er muligt, at Heste kunne blive bange, naar de møde saadanne Locomotiver. Det er ganske vist, som den ærede første Taler (Tang) bemærkede, at i Begyndelsen ville de fleste Heste stille, naar de møde saadanne; men jeg troer virkelig, at det meest er for Røiers Skyld, at de gjøre det. Det er en bekendt Sag, at baade ved Jernbaner og Dampskibe har dette været Tilfældet fra først af; men hvor nu Banetoget passerer forbi Heste og Køer, er det en ligesaa bekendt Sag, at de ikke føle sig i mindste Maade frapperede derved. Jeg har selv engang, da Dampskibsfarten var i sin Begyndelse hertilands, gjort en Seiltour med Dampbaad paa Støren, og det heb sig da, at Køerne vare blevne saa bange, at de havde styrtet sig ned i Støren, da de saae Dampbaaden komme. Jeg har vel ikke siden været paa Støren, men jeg tvivler ikke om, at Køerne nu gaae i den største Gemtetro og græsse, og lade Dampbaaden skjotte sig selv. Jeg vilde meget ønske, at det ikke maatte opstilles som Princip, at vi ikke skulde tilegne os Fordelene af nye Opfindelser, før man havde seet, at vore Naboer havde tilegnet sig dem. Den ærede første Taler maa i saa Henseende have sigtet til Tydskerne; thi Civilisationens Goder pleie jo at gaae fra Syd mod Nord; vi saae dem fra Tydskerne, og fra os gaae de igjen til de Svenske og Norske, men jeg troer ikke, at det bør opstilles som Princip, at Fordele ved nye Opfindelser først ad saadanne Omveie skulle komme til os. Hvis det er saa, at der i England, hvor slige Opfindelser finde